

ВИГУКИ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ СМС- І WHATSAPP-ПОВІДОМЛЕННЯХ

INTERJECTIONS IN GERMAN SMS- AND WHATSAPP-MESSAGING

Ковбасюк Л.А.,

orcid.org/0000-0002-1441-2458

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри німецької та романської філології

Херсонського державного університету

Стаття присвячена вивченню вигуків у сучасній німецькій мові, що вживаються в смс- і WhatsApp-повідомленнях. Мовний статус вигуків є невизначеним питанням. Вигуки є частиною неформальної лексики німецької мови, незмінною частиною мови, що виражає почуття й волевиявлення, не називаючи їх; емоційно-вагомим прошарком системи мови, що використовується спонтанно та емоційно. У традиційній німецькій граматиці вигуки розглядають як мінімальні комунікативні одиниці, що використовуються в мовленні автономно, з іншими членами речення або реченнями, завжди на початку, з метою привернення й утримання уваги. Різні типи вигуків сучасної німецької мови широко вживаються під час комунікації, опосередкованої мобільними телефонами та смартфонами, швидке розповсюдження яких почалося з початку XXI ст. Під час смс-комунікації та комунікації в месенджері WhatsApp відбувається обмін смс- чи WhatsApp-повідомленнями, яким властиві певні ознаки, найважливішими серед яких є: 1) мовна економія шляхом різних скорочень, 2) специфічне вживання або відсутність знаків пунктуації, 3) використання невербальних засобів спілкування (смайли, емотикони), 4) певний етикет, що регламентує мовну поведінку учасників опосередкованої комунікації. Аналіз корпусу смс- і WhatsApp-повідомлень німецької мови показав, що в проаналізованих повідомленнях використовуються як первинні, непохідні (63%), так і вторинні, похідні вигуки німецької мови (37%). Зазначимо, що одиницям аналізу властиве різноманітне орфографічне написання (великі літери, маленькі літери, повторення голосних чи приголосних звуків, абрєвіатури тощо), що є характерним для такого типу повідомлень. Аналіз показав, що, ґрунтуючись на семантиці та прагматичних функціях одиниць дослідження, можна виокремити: 1) емотивні вигуки (70%), 2) волевиявні вигуки (27%), 3) когнітивні вигуки (3%). Перспективу подальших досліджень убачаємо в контрастивному вивченні вигуків німецької, англійської та української мов у різних типах віртуальної комунікації. Важливим є вивчення перекладу вигуків українською мовою.

Ключові слова: німецька мова, вигук, комунікація, класифікація, функція, структура.

The article deals with interjections in Modern German used in SMS and WhatsApp text messages. The linguistic status of interjections remains in linguistics dubious. Interjections are part of the informal vocabulary of German, an invariable part of language that expresses feelings and wills without naming them. They are an emotionally significant part of the spontaneous and emotional language system. According to traditional German grammar interjections are the minimum communicative units used in speaking autonomously with other parts of a sentence or sentences. They are included in a sentence (usually at the start of a sentence) to attract and retain attention. Different types of interjections of modern German are widely used in mobile-mediated communication the rapid spread of which started at the beginning of the 21st century. SMS messaging and WhatsApp messaging let us send text messages that have certain features. The most important linguistic features are: 1) usage of different abbreviations, 2) unconventional end-of-sentence punctuation or no punctuation at all, 3) use of non-verbal means of communication (smileys, emojis), 4) some etiquette that regulate the linguistic behavior of participants in mobile-mediated communication. The corpus of SMS text messages and WhatsApp text messages is analyzed. The types of interjections are investigated (primary, non-derivative (63%) and secondary, derivative (37%). The variant spellings of interjections (capital letters, lowercase letter, the repetition of vowel sounds and consonant sounds, abbreviations ect.) in German SMS text messages and WhatsApp text messages are described. Considering the semantic meaning and pragmatic functions interjections can be subdivided into: 1) emotive (70%), 2) volitional (27%), 3) cognitive (3%). The article offers the perspectives on the new linguistic investigation. The contrastive analysis of interjections in German, English and Ukrainian in different types of virtual communication may be interested for linguists. The translation of interjections into Ukrainian is very important, too.

Key words: German, interjection, communication, classification, function, structure.

Постановка проблеми. Мовлення будь-якої сучасної людини тісно пов'язане з її емоціями та почуттями, що відображають її особистість, ставлення до того, про що вона повідомляє або що обговорює з іншим співрозмовником. Засобами вербалізації емоцій і почуттів людини в процесі комунікації слугують як слова, словосполучення, фразеологічні одиниці, певна будова висловлювання, так і вигуки, особливі звуки та слова, що виражають почуття й емоції, не називаючи їх.

Добре відомо, вигуки є частиною неформальної розмовної лексики, вживаються здебільшого в повсякденній усній комунікації. Але поява новітніх електронних засобів комунікації, що сприяли розвитку нового різновиду комунікативної взаємодії мовних особистостей, сприяла появі нової форми спілкування, письмово-усної, тобто особливої форми реалізації людського мовлення – усного за внутрішньою концепцією, але реалізованого в письмовій формі [8]. Вигуки

є невід'ємною частиною такої віртуальної комунікації, вони є важливим складником смс- або WhatsApp-повідомлень, їх природа, структура та семантика становлять неабиякий інтерес для науковців сучасності й потребують ретельної уваги, оскільки сучасна німецька та вітчизняна германістики не мають достатньої кількості ґрунтовних праць у цій царині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз вигуків (*Ausrufewort*, *Empfindungswort*, *Interjektion*) у сучасній німецькій мові привертає до себе увагу певної кількості лінгвістів. Найбільш відомими дослідниками вигуків у сучасній германістиці, на нашу думку, є Г. Бальдауф-Квіліатр, яка аналізує місце певних вигуків у системі німецької мови [5; 6], М. Корт, який досліджував лінгвістично-дидактичні аспекти вигуків під час вивчення німецької мови як іноземної [9], Д. Нюблінг, яка висвітлювала вигуки-прототипи та їх характерні ознаки [12], і М. Шварц-Різел, яка вивчала роль вигуків у вербалізації певних емоційних станів людини, та інші [13].

Серед робіт української германістики хотілося б звернути увагу на лінгвістичний аналіз вигуків з урахуванням їх лінгвокультурного та комунікативно-прагматичного аспектів дослідницею В.І. Тесля [4], на дослідження функціонування вигуків у сучасному німецькомовному художньому дискурсі О.В. Пилипко [3] та в казках братів Грімм Н.В. Романової [2].

Постановка завдання. Метою роботи є ґрунтовне багатоаспектне вивчення вигуків сучасної німецької мови, що активно використовуються мовцями, які спілкуються за допомогою різних сучасних гаджетів. Об'єкт дослідження становлять вигуки в складі німецького лексикону. Предметом аналізу є семантичні, структурні та функціональні ознаки німецьких вигуків. Матеріалом дослідження слугували смс-і WhatsApp-повідомлення (450 повідомлень), відібрані під час наукового стажування в університеті м. Аугсбург (2017–2018 рр.) у магістрів, що вивчають германістику та німецьку мову як іноземну. До корпусу вивчення ввійшли також повідомлення, розташовані в Інтернеті для вільного застосування на сторінках chatvongesternnacht.de та jetzt.de [7; 16].

Виклад основного матеріалу. У сучасній лінгвістиці не існує єдиної думки стосовно визначення й місця вигуків у системі мови. Так, за позицією більшості науковців, вигуки є незмінною частиною мови, що виражає почуття й волевиявлення, не називаючи їх. Вигуки не належать ні до самостійних, ні до службових частин мови.

Вони не виконують номінативної функції, не мають етимології, використовуються не в усіх функціональних стилях мови, а лише в розмовно-побутовому мовленні. Водночас вони є емоційно-вагомим прошарком системи мови, що використовується спонтанно та емоційно.

Вигуки, на думку А. Вежбицької, є мовними одиницями із самостійним значення, що суттєво відрізняється від значень будь-яких інших мовних одиниць. Ці значення відповідають певній зовнішній формі та закріплені в кожній мові відповідно до культурно-специфічних конвенцій певного етносу [15, р. 285–287].

У роботі ми дотримуємося визначення вигуків з позиції німецької традиційної граматики [14, с. 362–363], згідно з якою вигуки вважаються самостійними інтерактивними функціональними одиницями в певному дискурсі, що є ні словами, ні реченнями. Їх розглядають як мінімальні комунікативні одиниці, що використовуються в мовленні автономно, з іншими членами речення або реченнями, завжди на початку, оскільки головна мета їх уживання – привернути й утримати увагу.

Вигуки як різновид мовних одиниць німецької мови ставали об'єктом вивченням видатних лінгвістів ще в XIX ст., наприклад, Г. Пауля, коли головна увага приділялася звуконаслідуванню як шляху виникнення вигуків і їх ролі в розвитку німецької мови. Науковці того часу вважали, що вигуки були перехідною формою між звуками природи та культурно визначеними мовними одиницями. Крім того, уважалось, що вигуки нерозривно пов'язані з певними жестами, виникають у людини під час якое афекту [11, с. 131–132]. У XX ст. досліджувалися належність вигуків до частин мови, їх діахронічний розвиток, функціональні аспекти, класифікація тощо. З 1970-х років увага зосередилася на контрастивному дослідженні вигуків у різних мовах. Науковці XXI ст. працюють над визначенням дефініції вигуків і висвітленням уживання вигуків у різних типах дискурсу, від художнього дискурсу, до коміксів і віртуальної реальності [5, с. 293–297].

Існує велика кількість класифікацій вигуків сучасної німецької мови. Ґрунтуючись на лексичному аспекті вигуків і їх структурі, виокремлюють дві великі групи: 1) первинні, непохідні та 2) вторинні, похідні вигуки [12, с. 11–12]. До першої групи належать вигуки, що складаються з одного чи більше звуків, які властиві людині чи тварині, і такі вигуки, які утворилися шляхом звуконаслідування: *aha*, *brr*, *miau*, *nanu*, *pfui* тощо. Зазначимо, що найбільш поширеними є одно- або двоскладні вигуки, вигуки типу *auweia* не є поширеними

в сучасній німецькій мові. Кількість таких вигуків відносно стала, становить приблизно 30 одиниць, що допомагають висловити різні почуття й емоції, наприклад, *hoppla, oi (Überraschung); nanu, oho (Bewunderung); naja, tja (Ratlosigkeit)*.

Головними критеріями належності мовної одиниці до первинних вигуків, на думку деяких науковців [12, с. 13, 16–24; 14, с. 362–363], є: 1) експресивне вираження певного спонтанного емоційного стану, 2) відсутність референційного значення, 3) незмінність, 4) конвенціональність, оскільки вживанню вигуків у кожній мові необхідно навчатися, 5) синтаксична автономія, 6) вигуки утворюють певні мовленнєві акти, а саме ілокутивні, коли вживаються з реченнями, 7) імовірна наявність звуконаслідувальних структур, 8) автономність на морфологічному рівні, 9) систематична тональна структура, завдяки якій реалізуються певні значення вигуків, 10) мультифункціональність, оскільки один і той самий вигук може виражати різні відчуття та емоції й використовуватися в різних дискурсах, тощо.

До другої групи належать вигуки, що є похідними від інших частин мови, які втратили здатність до формоутворення та фактично є застиглими незмінними формулами, що містять у собі одне чи більше слів: *Donnerwetter! Echt wahr? Meine Güte! Quatsch!* У цій групі можна виокремити такі важливі, на нашу думку, підгрупи вигуків: 1) вигуки іншомовного походження, наприклад, *Fiasco! Ole! Shit, oh my God!*; 2) фразеологічні одиниці, наприклад, *Ach du dickes Ei! Ach du grüne Neune! Pfui Teufel!*

Грутуючись на здатності вигуків указувати на ментальний стан/ментальну дію мовця, виокремлюють: 1) емотивні вигуки (наявний семантичний компонент «я щось відчуваю»: *Autsch! Brr! Oh!*); 2) волетивні вигуки (мають семантичний компонент «я дещо хочу»: *Psst! Sch!*); 3) когнітивні вигуки (наявний семантичний компонент «я щось думаю»: *Aha! Also*). Емотивні вигуки поділяються на вигуки, що відображають відразу та інші подібні відчуття, і вигуки, що мають загальне призначення. Волетивні вигуки містять вигуки, що застосовуються як взаємодія з тваринами, і вигуки, що можуть застосовуватися до людини. Когнітивні вигуки є певною мірою глобальними, їх зазвичай важко аналізувати, оскільки вони вербалізують психічний стан мовця, не посилаючись на його почуття й бажання [15, р. 291–335].

Різні типи вигуків сучасної німецької мови широко вживаються в новому різновиді людської комунікації, опосередкованої, наприклад, мобільними телефонами і смартфонами, швидке розпо-

всюдження яких почалося з початку XXI століття. Під час смс-комунікації та комунікації в месенджері WhatsApp відбувається обмін смс- чи WhatsApp-повідомленнями. Зазначимо, що таким різновидам повідомлень властиві певні ознаки, найважливішим серед яких є: 1) мовна економія шляхом різних скорочень, 2) специфічне вживання або відсутність знаків пунктуації, 3) використання невербальних засобів спілкування (смайли, емотикони), 4) певний етикет, що регламентує мовну поведінку учасників опосередкованої комунікації [2; 10].

Аналіз корпусу смс- і WhatsApp-повідомлень показав, що в повідомленнях використовуються як первинні, непохідні (63%), так і вторинні, похідні вигуки німецької мови (37%). Зазначимо, що одиницям аналізу властиве специфічне орфографічне написання (великі літери, маленькі літери, повторення голосних чи приголосних звуків, абрєвіатури тощо), що є характерним для такого типу повідомлень. Зауважимо також, що вигуки, які належать до мовленнєвого етикету соціальної комунікації, а також звуконаслідувальні вигуки не є об'єктом цього наукового дослідження.

Найбільш уживаними непохідними вигуками як німецького, так й іншомовного походження серед одиниць дослідження є такі: *ah* («Überraschung, Erstaunen, Schmerz»), *aha* («Überraschung, Genugtuung»); *äh* («Gesprächswörter. Dienen der Verzögerung, um eine Sprechpause zwischen zwei Wörtern zu füllen»); *boah(r)* («Erstaunen, Überraschung, Genervtsein»); *ey* («Erstaunen, Überraschung»); *ha (haha)* («Ausruf der [freudigen] Überraschung, des Triumphes, der Überlegenheit; imitiert Lachen»); *hm, hmm* («Ekel, Angewidertsein, Abscheu, Ablehnung»); *huhu* («Aufmerksamkeitslenkung»); *hui* («Überraschung, Bewunderung»); *na* («Ungeduld, Ungehaltenheit»); *naja* («Ratlosigkeit»); *oh* («Erstaunen, Überraschung»); *o(h)je* («Enttäuschung, Mitleid, Verachtung»); *Olé!* («Anerkennung, Begeistung»); *puh* («Erleichterung»); запозичення *oops* («Überraschung, Erstaunen»); *wow* («Anerkennung, Staunens, Überraschung, Freude»). У більшості випадків такі вигуки є складником висловлювання [12, с. 15; 17] (73%):

– *AHA deswegen sollte ich alles noch einmal wiederholen;*

– *Da hat doch neulich in der Pariser Straße gleich am Anfang eine Bar aufgemacht, die ziemlich nett sein soll. 21 Uhr da? 16:57 – Äh, geht auch früher? 17:03;*

– *Boah, da hattet ihrs ja ganz schön eilig!;* – *Boah, das war der geilste Geburtstag ever! – Boah ey, ich hab echt keinen Bock mehr auf euren Peiloscheiß 15:55;*

- **Hm** da hab ich SO darüber noch nicht gedacht; **hmmm** irgendwie seid ihr nicht so begeistert, was;
- **Hui**, das ist natürlich schon ein bisschen wenig für einen Trip. 06:34;
- drei Berufsvorschläge? **na** da raus damit 11:25 – *förster, steuerberater, psychotherapeut* 11:26; – **Naja**, mich wundert es nur, weil ich immer Rücksicht nehmen soll auf deine Trennungssituation und deine Kunst;
- **Oh!** Du hattest recht, Milena. Kohlblätter. Ich fass es nicht;
- **Ohje**, ich glaube das ist nix für mich... bin voll müde, irgendwie machen mir die Klimaanlage zu schaffen. Echt ätzend! 16:34;
- **Puh** mal sehen. Wenn du übrigens jemanden in München kennst, der meine Bücher kaufen will... du weißt ja ich hab ein paar echt nice Bildbände 13:27;
- **Wow**, du bist wirklich sehr in der Verletzung. 20:20; **Wow**, Lorenz. In welcher Seifenoper sind wir hier eigentlich 21:40 (7; 16).

Деякі одиниці цієї групи (3%) використовуються з іншими первинними вигуками в одному висловлюванні, наприклад: – *hab morgen Lust aufs Kino, kommst mit?* – **mh, naja, klar**, bin dabei 00:05.

Зустрічаються також непоодинокі випадки, коли вигуки цієї групи вживаються як повноцінні висловлювання в комунікативній ситуації (27%): – *fänds cooler wenn ihr das nicht zur gewohnheit werden lasst* – **hä?**; – *Was ist das für ein widerlicher hirnfurz???* 23:05 – **ohlala...** 23:09; – *Kannst ja mit Merle weiterschauen.* – **hm, naja** (7; 16).

Найбільш уживаними похідними вигуками (37%) у нашому корпусі є:

- 1) вигуки, що складаються з одного слова німецького походження або запозичені з інших мов (22%): *Quatsch* («Blödsinn! Unsinn!»), *Scheiß*, *Shit*, *Schitt* («Ausruf bei aufgetretenen Schwierigkeiten und Missgeschicken oder Fluch»), *Sorry* («tut mir leid!»), *Verdammt*, («Ausruf des Ärgerns») [17]:
  - **Quatsch** ich bin jetzt einfach voll und ganz #plantmama, auch wenn ich sagen muss, dass das manchmal schon ganz schön anstrengend ist mit der Verantwortung 13:33;
  - **Sooooorryy**, ich musste mich noch hübsch machen. Einer aus unserem Stockwerk gibt mir nachher ein Ride geht schon mal vor! 21:21;
  - **Scheiß** ich lerne seit 4 stunden für diese Mathearbeit. Ich könnte heulen 11:30 – *Seit wann so motiviert?*; – *Prüfungsergebnisse sind online. Was hast du?* – **scheiße** wie krieg ich denn diese ganzen follower wieder weg? ich will die nicht das ist voll creepy, ich hab schon meinen account auf privat

gestellt, aber die sind ja trotzdem noch da und ich kann doch nicht alle durchgehen und einzeln sperren das ist ja höllenaufwendig 18:35;

– **Shit**, ich glaube der Drink von gestern hat mehr Prozent (7; 16).

Зустрічаються непоодинокі випадки, коли вигуки цієї групи є самі висловлювання у комунікативній ситуації (9%): – *im gewerbegebiet hat ein neuer edeka aufgemacht* – **nice**; – *Schere – Stein – Verdammt* (16).

У цій підгрупі виокремлюються великі чотири типи вигуків, а саме: 1) субстантивні вигуки, наприклад, *Donnerwetter*, *Quatsch*, *Scheiß*, *Mist*; 2) дієслівні, наприклад, *halt*, *komm*, *come on*; 3) прикметникові, наприклад, *krass*, *nice*, *sweet*; 4) дієприкметникові, наприклад, *verdammt*, *verflucht*.

Найбільш уживаними серед вигуків, що складаються з двох або більше слів і є сталими одиницями мови (15%), є такі вигуки: *oh Mann* – «Ausruf der Verwunderung»; *oh (mein) Gott*, *OMG*, *oh Gott nochmal* – «Ausruf der Verärgerung/Ungeduld/des Überdrusses»; *ach du scheiße* – «Ausruf der Bestürzung/des Erstaunens/der Betroffenheit» [17]: – **Oh Mann**. Das ist doch Bullshit, denk halt mal nach 15:37; – **oh man** du hast ja immer noch die verlinkung auf mir drauf! mach die weg! 18:40; – **Oh Gott**, gehts dir gut? Was ist denn passiert?; – **Oh mein Gott**, mir ist schlecht; – **O M G** Ich geh mich jetzt ganz heftig prügeln. 20:40; **omg** ich sag dazu jetzt nichts, sonst gibts streit 21:01; – 8: 18 **Ach du scheiße** geradeaus laufen fällt aus wegen ist nicht Weißte jetzt schon, wo du bist? – *nee keine ahnung – ach du scheiße dann frag doch die leute da!* (7; 16).

Зауважимо, що більшості проаналізованих одиниць зібраного корпусу (77%), що використовуються в одній комунікативній ситуації, власне одночасне використання як первинних, так і вторинних вигуків, наприклад: – *Schatz, sehen wir uns morgen?* 19:30 – *Ne sorry* Topspiel zweite liga 19:31 – **Hmm** Mittwoch? 19:31 – *geht nicht Champions Leage* 19:31 – *Donnerstag oder wie* ☹☹☹. 19:32 – **Quatsch**, da ist Euro Leage 19:32; – *Wir steigen in London und paris um. Ist das normal?* 16:41 – **Ähm** nein, ist es nicht. **Oh Mann** Mama es tut mir so Leid ich hätte dir echt mehr helfen müssen mit dieser Reise. Ich war zu beschäftigt mit meinem Leben hier 16:48 (7; 16).

Аналіз показав, що одиниці цього дослідження можна поділити на такі групи, ґрунтуючись на семантиці та прагматичних функціях: 1) емотивні вигуки (70%), 2) волетивні вигуки (27%), 3) когнітивні вигуки (3%).

У групі емотивних вигуків, що виражають емоції мовця, тісно пов'язані з негативною

чи позитивною оцінкою та роблять мовлення експресивним, можна виокремити: 1) негативні вигуки, наприклад, *ach, boah ey, naja, ohje, krass, Scheiße* тощо: – *Wie geht's eigentlich Lenis Impfwunde am Arm? 10:00 – Ja, sie heilt schon ab und die KÄ hat gemeint, das sei normal. 10:15 – Und was findest du? 10:32 – Naja, toll fand ich es nicht, aber ist wohl alles normal. 10:33; – Aber bis Fr hab ich noch stress, muss morgen den kurs leiten für ca 200 jung studenten und hab noch nicht mal mein powerpoint fertig. – ohje un jez=); schade, ich hatte gehofft, dass du das vielleicht machen willst isi. du kannst doch yoga und bist doch auch so mit ernährung. 21:00; 2) позитивні вигуки, наприклад, *geil, juhu, puh, uff*: – **GEIL!** *Wo, wann, wie kann ich abholen?; – Sind wir wieder gut? 13:18 – Uff, bin ich froh! 14:40; – Puh, Pensum erledigt für heute. Morgen vormittag dann Fußnoten-Endspurt 00:16; 3) амбівалентні, наприклад, boar ey: **Boar ey.** *Ich weiß schon, dass du es nicht für nötig hältst, dir bei sowas Mühe zu geben. Hier weht aber ein anderer Wind. und es wäre echt schön, wenn Mama auch mal jemand anders entlasten könnte! Ich bin nicht gleich Mädchen für alles, nur weil ich zufällig hier wohne! 15:22 (7; 16).***

Волевитивні вигуки поділяються на: 1) вигуки звертання, привертання уваги, наприклад, *huhu*: – **Huhu!** *12:57 – ??? 15:03 – Langsam habe ich echt das Gefühl, dass du überhaupt nicht mehr Schluss machen willst... 17:26; 2) вигуки, що виражають згоду, наприклад, *klar, all right*: – *fahren wir morgen früh zusammen ins Tierheim den Rocco abholen? 11:32. – klar bi 10 bei dir; – ja sorry war einfach echt viel los bei mir heute. Ich komm so um 14 Uhr zu dir. ok? – All right. Passt; 3) вигуки, що виражають незгоду, наприклад, *no way*: – *ich möchte dir ein angebot unterbreiten 20:21. – no way; 4) вигуки, що закликають до певної дії, наприклад, *komm, come one*: – *Benni, was geht?! Lang ists****

her. Werd leider ziemlich beschäftigt sein am WE. – Komm, ein Drink wird doch drin sein; – Come on, so ungefähr passt das. will jetzt hier nicht wieder mit dem Meterstab durch die Bude rutschen, damit hier jeder mikrocentgenau berechent wird. 15:40; – ich möchte nicht berühmt sein und ich möchte auch kein instagram business haben und ich will keine creepy stalker und gar nichts 20:45. – ich glaub ich lösche mich 20:46 – HALT! Isi du darfst dich nicht löschen 20:50 (7; 16).

Когнітивні вигуки не є поширеними в проаналізованому корпусі, наприклад, *also* є більш уживаним, ніж *aha*: – *was ist denn jetzt genau local travelling? also, wo traveln wir da hin? nur in der stadt? 18:40; – Miriam war nie ein Fan von einfach drauflosfahren. – ALSO kein Drama; – Also ich würde gern ein Projekt mit dir starten, aberdefinitiv nicht so was. – Ja ist ja gut (16);*

– *Normalerweise stressen sich alle, kaufen nen Haufen Zeugs. Und am Ende schleppt jdr bergeweise Müll heim. bekommt vielleicht 2 coole Sachen und lächelt beim Rest gequält 13:03 – Aha! Bergeweise Müll, das ist Weihnachten für dich? 13:04. (7).*

Висновки. Проведене дослідження показало, що вигуки відіграють важливу роль у смс- і WhatsApp-повідомленнях. Вони є особливим різновидом мовленнєвих одиниць, що вживаються в мові автономно, слугують вираженню емотивного стану, ставлення (позитивного чи негативного) мовця до певної інформації. Вигуки функціонують у контексті різних мовленнєвих актів у смс- і WhatsApp-повідомленнях, виконуючи оцінну функцію, привертаючи увагу, закликаючи до певної дії тощо. Перспективу подальших досліджень убачаємо в контрастивному вивченні вигуків німецької, англійської та української мов у різних типах віртуальної комунікації. Важливим є також питання вивчення перекладу вигуків українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ковбасюк Л.А. Субстантивні композити в німецькомовних смс-повідомленнях. *Учёные записки Таверического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальная коммуникация» : Научный журнал.* Симферополь : ТНУ, 2013. Том 26 (65). № 4. Часть 1. С. 59–64.
2. Романова Н.В. Семантика междометий в немецком языке (на материале сказок братьев Гримм). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/semantika-mezhdometiy-v-nemetskom-yazyke-na-materiale-skazok-bratiev-grimm> (дата звернення: 27.09.2019).
3. Пилипко О.В. Функціонування однослівних вигуків в сучасному німецькомовному художньому дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* 2014. Вип. 46. С. 148–151.
4. Тесля В.І. Вигуки у сучасній німецькій мові: лінгвокультурологічний та комунікативно-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2012. 19 с.
5. Baldauf-Quilliatre H. Über Lautäußerungen und ihr Verhältnis zur Sprache (am Beispiel von pff). *Diskursive Verfestigungen: Schnittstellen zwischen Morphosyntax, Phraseologie und Pragmatik im Deutschen und im Sprachvergleich.* Berlin/Boston : de Gruyter, 2018. S. 29–310.

6. Baldauf-Quilliatre H., Faivre L., Pérennec M.-H. Wörter, die keine sind. *Am Ende bleibt das Wort*. Lyon : Université Lumière 2, EA LCE. 2013. P. 25–39.
7. Chat von gestern Nacht. URL: <https://chatvongesternnacht.de> (дата звернення: 27.09.2019).
8. Dürscheid Ch. Parlando, Mündlichkeit und Neuen Medien. Anmerkungen aus linguistischer Sicht. URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2014/8614/pdf/SZBW_2011_2_Duerscheid_Parlando_Muendlichkeit_neue_Medien.pdf (дата звернення: 17.09.2019).
9. Kohrt M. Interjektionen und Deutsch als Fremdsprache. *Linguistisch-didaktische Aspekte eines komplexen Zusammenhangs. Sprachlernen als Investition in die Zukunft. Wirkungskreise eines Sprachlernzentrums*. Tübingen : NarrVerlag, 2005. S. 241–260.
10. Kovbasyuk L. Instant Messaging vom Smartphone aus linguistischer Sicht. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»* : збірник наукових праць. Херсон : Вид-во ХДУ, 2017. Випуск 27. С. 151–156.
11. Liedtke F., Rosenbaum L. Interjektionen und Kontextbezug. Pragmatische Templates als Analysemodell. *Expressivität im Deutschen*. Berlin/Boston : de Gruyter, 2019. S. 129–148.
12. Nübling D. Die prototypische Interjektion: Ein Definitionsvorschlag. *Zeitschrift für Semiotik*. 2004. 26, 1/2. S. 11–45.
13. Schwarz-Friesel M. Sprache und Emotion. Tübingen : Francke Verlag, 2007. 401 S.
14. Zifonun G., Hofmann L., Strecker B. Grammatik der deutschen Sprache. Berlin/Boston: de Gruyter, 2011. S. 2569.
15. Wierzbicka A. Cross-Cultural Pragmatics. The Semantics of Human Interaction. Berlin/New York, 2003. 502 p.
16. WhatsApp-Kolimne. URL: <https://www.jetzt.de/tag/whatsapp-kolumne> (дата звернення: 19.10.2019).
17. Wörterbuch für Redensarten, Redewendungen, idiomatische Ausdrücke, feste Wortverbindungen. URL: <http://www.redensarten-index.de/suche.php> (дата звернення: 25.08.2019).

УДК 811.112.2'25

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.12.18>

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ НІМЕЦЬКО- ТА УКРАЇНОМОВНИХ ТЕКСТІВ КУЛІНАРНИХ РЕЦЕПТІВ

LINGUISTIC ANALYSIS OF GERMAN AND UKRAINIAN TEXTS OF CULINARY RECIPES

Корягіна А.Ю.,

orcid.org/0000-0002-9010-9557

кандидат філологічних наук,

викладач кафедри теорії та практики перекладу з німецької мови
Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Стаття присвячена вивченню лінгвістичних особливостей німецько-українського тексту кулінарного рецепта, особливостям його реалізації й функціонування в кулінарній книзі та засобах масової інформації. Переклад кулінарних текстів (рецептів, кулінарних книг і меню) можна назвати одним із найбільш складних напрямів перекладу, адже кожна національність має власні кулінарні традиції, що формувалися протягом багатьох століть. Крім того, кулінарний рецепт є тим типом текстів, які належать водночас до різних стилів. Під час аналізу лінгвістичних особливостей німецького та українського тексту кулінарного рецепта з'ясовано, що більшість глутонімів мають еквіваленти, назви національних страв зазвичай не мають еквівалентів, тобто є лакунами. Відтворення німецьких гастрономічних лакун українською має на меті переорієнтацію тексту на носія іншої культури й відбувається найчастіше за допомогою транскрипції та описового перекладу, а калькування лакун створює культурологічні помилки. Установлено, що фрейми кулінарного рецепту українською й німецькою мовами збігаються за кількістю виділених слотів, причому збігається зміст слотів «назва», «інгредієнти», «спосіб приготування/сценарій», «місце приготування», «смакові якості». Необлігаторний слот «час» у тексті німецького кулінарного рецепта завжди більший за обсягом. У ході дослідження визначено, що в тексті кулінарного рецепта обох мов найбільш уживаними є іменники та дієслова, прикметник посідає третє місце, широко використовуються віддієслівні іменники. У німецьких рецептах особові займенники використовуються ще рідше, ніж в українських текстах, функцію субститутів виконують займенникові прислівники. Головною особливістю тексту кулінарного рецепта в обох мовах є безособовість викладу. Спільним для обох мов є також використання інфінітивних конструкцій з модальними словами, що виражають можливість або неможливість, необхідність. В обох мовах у ТКР вводяться питальні й окличні речення, які активізують увагу адресата.

Ключові слова: кулінарний рецепт, лакуна, глутонім, німецько-український переклад, гастрономічний дискурс.